

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

תוכן הענינים

- ב..... סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום
- ב..... --- סעי' א' וב' – טבילה בזמנה, ובשבת ---
- ב..... טבילה בזמנה מצוה היא
- ה..... טבילה בליל שבת
- ח..... --- סעי' ג' – טבילה ביום ---
- ח..... יום ז' ויום ח'
- י..... טבילה בבית שמ"ש
- יב..... דינים לאשה שטבלה ביום
- יג..... שיטת ר"ת
- טו..... --- סעי' ד' – אונס ---
- טו..... בגדר של אונס
- טז..... --- סעי' ה' – עברה וטבלה ---
- יז..... עלתה לה טבילה או לא

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

--- סעי' א' וב' – טבילה בזמנה, ובשבת ---

סעי' א': אין הנדה והזבה והיולדת עולות מטומאתן בלא טבילה, שאפילו אחר כמה שנים חייב כרת הבא על אחת מהן אלא אם כן טבלו כראוי במקוה הראוי.

סעי' ב': אם בעלה בעיר, מצוה לטבול בזמנה שלא לבטל מפריה ורביה אפילו לילה אחת. הגה: ומותרת לטבול ליל שבת (ר"ח ור' אליה וא"ז ובה"ג וסה"ת וסמ"ג בשם ר' שמואל שהנהיג כך בתו) אם לא יכולה לטבול קודם לכן, (ב"י ומרדכי בשם כמה רבוותא ע"ש). ודוקא אם בעלה בעיר, אבל בלאו הכי אסור, (כן משמע בת"ה). ואם היה אפשר לה לטבול קודם לכן, כגון שהיה אחר לידה או שלא היה בעלה בעיר ובא בערב שבת, י"א שאסורה לטבול (שם ובמהרי"ו בפסקיו סימן מ"ח כדעת ב"י); וכן נהגו במקצת מקומות, אבל במקום שאין מנהג אין להחמיר; ובמקום שנהגו להחמיר, גם במוצאי שבת לא תטבול דמאחר שהיה אפשר לה לטבול קודם לכן אין מרחיקין הטבילה מן החפיפה (אגור ובמהרי"ל). וכן אלמנה שאסורה לטבול טבילה ראשונה בליל שבת, משום דאסור לבא עליה ביאה ראשונה בשבת, אסורה לטבול ג"כ במוצאי שבת (מהרי"ל). ויש מקילין ומתירין לטבול במ"ש, הואיל שלא טבלה בשבת משום חשש איסור (בית יוסף).

טבילה בזמנה מצוה היא

- (א) בסי' זו הטור מתחיל הלכות טבילה, דכאן מתחילין חלק השני מהלכת נדה, שאין הנדה עולה מטומאתה עד שתטבול במקווה כשר. ואין הלכה זו מפורשת בקרא, אלא דרשי ליה מקראי, והוא דין דאורייתא.
- (ב) ועיקר השאלה, האם טבילה בזמנה מצוה היא או לא, כלומר, אפ' היכא שאין מצוות פרו ורבו או 'לשבת' או מצוות עונה, האם יש מצוה לטבול כדי לצאת מעצם טומאתה. כך דנה הגמ' בכמה מקומות בש"ס.
- (ג) תוס' נדה דף ל' בשם ר"ח, וכ"פ הב"ח דקיי"ל טבילה בזמנה מצוה היא. מאידך, תוס' יומא דף ח' ס"ל לאו מצוה היא. וכ' הש"ך סק"ג דהדבר ברור, וכן הוא בכל הפוסקים, דלאו מצוה היא. ומביא סמך לדבריו מהא דאלמנות וגרושות אינן טובלות. וכמובן דאי"ז ראייה מוכרחת, דאולי הוא משום שלא יצא תקלה, כמו שאין אנו נוהגין לטבול אחרי ז', דמה"ת טהורה אחרי ז', ואעפ"כ ממתנינים עד כלות ז' נקיים. עכ"פ, הכי קיי"ל.
- (ד) וכ"כ שבות יעקב^א, דאין לזוז מדברי הש"ך, וטבילה בזמנה לאו מצוה^ב, ואין לאשה לטבול כדי להרוויח דעת ר"ח. ובס"ד לקמיה יתבאר מה ההפסד בכך.
- (ה) עכ"פ כ' הש"ך, דמכל הנ"ל, אין לאשה לטבול בזמנה כשבעלה אינו בעיר. אבל כשבעלה בעיר יש הרבה טעמים לטבול; פרו ורבו, לשבת יצרה, מצות עונה, שעבוד האשה אל הבעל, ולהצילו מן החטא. וע' ב"י בענין חומר הענין לאשה שאינה טובלת כדי להיטהר לבעלה במזיד, שגורמת כמה רעות לעולם כולו.
- (ו) [ומכאן, אפ' אם מצד הלכות טבילה היה מקום לדחות את הטבילה, מ"מ מצוות פרו ורבו ומצוות לשבת יצרה מחייב לעשות ככל האפשר כדי שיהיה לו ילדים, וע"י דחיית

^א ג' ע"ז.

^ב ומ"ב בהל' ת"ב כ' משום דבלא"ה ממתנינים משום ר' זירא, א"כ אינה הזמנה של התורה.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

הטבילה, הוא מדחה מצווה זו בידיים, כי מצוה זו, המעשה של קיום המצוה הוא הביאה, וא"כ הוא מבטל המעשה מצוה. ויל"ע, אם היא עושה בדיקת ביוץ, ויודעת שאין ליל הטבילה ליל הביוץ, האם היינו מקילין מצד מצוות פרו ורבו.

(ז) הש"ך מביא תרוה"ד סי' רנ"ה, דיש מצוה לטבול כדי להיטהר לבעלה אפ' היכא שלא ישמשו באותו לילה. ולכן, כשצועק הש"ך נגד המנהג של כלות שלא לשמש בלילה הראשון, אעפ"כ יטבלו עבור שאר קרבות, ע"פ התרוה"ד.

(ח) וכ' ערוגת הבושם^א, דאין ראיה מהש"ך להתיר טבילה רק עבור שאר קרבות לכל אשה, דאולי רק בכלה מיירי, שיש מצוה מיוחדת לשמחה, אבל שאר אשה אין ראיה מהש"ך. וכן למד התוה"ש סק"ו. והמעייין בש"ך אינו משמע כן כ"כ. וע' לקמיה איך נפסוק לדינא.

(ט) ור' משה^ב מתיר להדיא בכל אשה, כדי למנוע מבעלה הרהורים רעים.

(י) אם טבילה בזמנה הוא ליל ת"ב או ליל יוה"כ, אינה טובלת, כי יש איסור תשמיש. וכן, הבעל יושב שבעה, והאשה יש לה טבילה בזמנה, אינה טובלת כדי להקל לענין הרחקות, כי חוששין לתקלה [מהר"ם שיק שס"ד].

(יא) וכל שאר הלילות שהבאנו בסי' קפ"ד שע"פ קבלה או בעלי נפש לא משמשיין, אם חל ליל טבילה שלה בא' מלילות אלו, טובלת ומשמשת וכן ליל ת"ב שחל בשבת, שהצום נדחה ליום א', שבני אשכנז מונעים מתשמיש בליל שבת, אבל ליל טבילה שרי.

(יב) יל"ע, אשה שבעלה אינו נמצא אצלה, אלא חוזר ביום ה' בערב, וזמן טבילתה הוא בליל ג', האם יכולה לטבול בזמנה כדי שתהיה טהורה כשבעלה מגיע, או"ד צריכה להמתין עד שבעלה חוזר.

(יג) הדרכ"ת מביא ספר חסידים דאם אינו מזדקק לאשתו בליל טבילתה הוא סכנה.

(יד) ויל"ע היכי דמי, האם מיירי כשבעלה לא בעיר, והסכנה היא שטהורה, והיא לבד, אבל כשהוא בעיר, קיל טפי, או"ד מיירי כשבעלה בעיר, ומונע, דבזה יש סכנה, משא"כ כשהוא לא בעיר, קיל טפיה.

(טו) השבות יעקב החמיר אף כשאינו בעיר, וגם לא ניחא ליה בהעצות שנביא לקמיה, כי חמירא סכנתא מאיסורא.

(טז) המהר"ם שיק הנ"ל, מהרש"ם, שבה"ל, חו"ש, כה"ח, ור' אלישיב, כולם החמירו כשבות יעקב, ושיש סכנה אפ' כשבעלה אינו בעיר. המקו"ח התיר לטבול כשבעלה לא בעיר, ולא ניחא ליה במה שנהגו העולם שלא לטבול – אלמא, גם הוא מודה שהמנהג לא לטבול.

(יז) יש שמועה שכל המנהג להחמיר הוא רק כשהוא כמה לילות, אבל לילה אחד שרי לטבול. ובאמת, כ"כ מהרש"ם^א בשם רש"ק. אך המרש"ם חולק בתוקף על רש"ק. ולכן, אע"פ שאמירה זו אינה יש מאין, מ"מ אין לסמוך ע"ז.

(יח) אמנם, רש"ז בשו"ש מיקל לה לטבול אם ע"י שתמתין עד שבעלה תחזור תהיה מהומה לביתה. אך, קולא זו תתיר לה לטבול רק לילה א' לפני, אבל לא ב' לילות כציור הנ"ל.

^א קפ"ג.

^ב ד' ע"ה.

^ה כך צידד מנחת יצחק ו' קמ"ט.

^ו ד' צ"ה.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

- (יט) ולכא' , אם בעלה חוזר למחר לפני הערב, ואם טובלת בלילה הקודם יהיה רווח לאותו זמן לפני הלילה, שפיר רשאית לטבול לפני שבעלה מגיע, ולא אסרנו אלא כשהוא חוזר רק בערב, בזמן שהיא כבר יכולה לטבול.
- (כ) ועל כל הענין לאסור לטבול לפני שבעלה נמצא, קשה, דלכא' יש שו"ע מפורש להתיר האשה לטבול אפ' כשבעלה אינו בעיר, דבסי' קפ"ד סעי' י"א עוסק אם הבעל חוזר, האם צריך לשאול אשתו אם היא טהורה או לא; הא לפי המחמירים ודאי איננה טהורה, כי איך טבלה כשאינו בעיר. ומהגמ' אינו קשה, דכשנהגו טהרות אולי טבלה עבור הטהרות, אבל מהשו"ע קשה. וכן מהשו"ע כאן משמע שיש שאלה רק בליל שבת, משא"כ בשאר הלילות.
- (כא) וערוה"ש שם כ' דאיירי כשחוששת שיחזור כל רגע, אך אינו משמע כן התם. וע"ע בט"ז כאן. ובכל מקרה, זה לא יעזור לנו בציורים שלנו שיודעת שבעלה אינו חוזר.
- (כב) נמצא, אע"פ שקשה משו"ע, מ"מ המנהג הוא שלא לטבול כשבעלה אינה בעיר, למרות שיותר נוח ויותר קל עבורה.
- (כג) כשטובלת כשבעלה אינו בעיר, ע"פ הנ"ל, בספרים מבואר שיש לעשות 'שמירה'. ומבואר, דתינוק הוא שמירה, וכן סכין תחת הכר. בא"ח ס"ל דבעינן שניהם, אך הכה"ח כ' דבא' מהם סגי. [אם היא לא נרדמת בכלל, האם עדיין צריכה שמירה?]
- (כד) התינוק, י"א על המיטה, וי"א דסגי תוך החדר. ויל"ע עד איזה גיל נקרא תינוק.
- (כה) והסכין, רשאי שיהיה מכוסה, אפ' עם כסוי שלו. וכן, יכולה ליתנו מתחת לכר התחתון. י"א דדווקא מתכת, אבל לא פלסטיק וכדו'.
- (כו) סכין, היינו סכין, ולא מזלג, ולא נשק, ולא רעל. וגם, רק של מתכת, ולא של שאר חומרים.
- (כז) כה"ח כ' דה"ה אם היא פורשת בגד מבעלה עליה, ג"כ מהני כשמירה. ונראה, דאינו תלוי ב'קנין' אם הוא של בעלה, אלא אם הוא בגד שבעלה לבש אותו. נטעי גבריא' כ' דה"ה כל חפץ מבעלה, אך אין מקור לדבריו.
- (כח) שבה"ל כ' דלישון עם אשה אחרת בחדר, ג"כ מהני כשמירה.
- (כט) י"א, תהילים מתחת הכר, ג"כ מהני.
- (ל) יל"ע, במקום לסיים הז' נקיים ולהמתין עד שבעלה יחזור, ואז לטבול, האם היא יכולה רק להפסיק יותר מאוחר, ואז הטבילה תהיה בזמנה. ומסברא, לכא' אין איסור בדבר, וגם אינה מפסדת כלום כי בלא"ה היא טובלת באותו עת.
- (לא) אמנם, יראתי מאוד, ומאוד לא מומלץ לעשות את זה, כי רבות מחשבות בלב איש, ועצת ה' היא תקום, וכבר היו דברים מעולם שה' תוכניות' השתנו, ונמצא היא אסורה ליותר זמן ממה שצריך.
- (לב) ואפ' אם ליל טבילתה יהיה בליל ת"ב, מ"מ אחכה לו בכל יום שיבא. וליל יוה"כ?
- (לג) ובהא מיהא נוכל להקל, שאי"צ לשגע עצמה להפסיק כדי לטבול עבור לילה שבלא"ה היא חושבת שלא לטבול בו, אלא היא משתדלת פעם א' וזהו, וגם, שהמורה הוראה אי"צ לטרוח עצמו להתיר ההפסק, כשהוא מראה קשה, כשבלא"ה היא מכוונת לדחות הטבילה.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

(לד) ויל"ע אם אות הקודם הוא גם לאשה שליל טבילתה יהיה בליל הסדר, או שאר לילה שקשה לה לטבול.

(לה) יל"ע, השאלה שהזכרנו למעלה, איש ואשה שאינם יכולים לשמש, מאיזה טעם שיהיה, מהו שתטבול עבור שאר קרבות, כשאין לחוש להוצאת ז"ל. והספר החסידים הנ"ל, אולי איירי כשהוא אינו בעיר, אבל לא כשהוא עמה, כמ"כ למעלה בשם שבות יעקב ושב"י.

(לו) ומהר"ם שיק הנ"ל כשכ' דאשה אינה טובלת כשבעלה יושב שבעה, כ' דזה כמו בעלה אינו בעיר, ועוד, שיש לחוש לתקלה. כלומר, ב' טעמים שלו הם בדיוק השאלה שלנו, האם בעלה אצלה ולא משמשין שווה לבעלה לא בעיר. ומדבריו משמע שעיקר הטענה הוא החשש תקלה, ולא הטעם הראשון. [ועוד, אולי כשעושין חיבוק ונישוק, זה כבר נזדקק לאשתו לצאת ידי הספר חסידים, משא"כ כשהוא יושב שבעה.]

(לז) בסי' קפ"ד הערוה"ש בסעי' מ"ג כ' חלילה להקל לטבול בליל הווסת עבור שאר קרבות, וכ"ה בפ"ת שם בשם גבעת שאול. אמנם, התם אינו מדין סוגיין, אלא מחש שמא יבעלה.

(לח) ובאמת, מסק' הפ"ת שם בשם שאר אחרונים הוא להקל, אפ' לטבול בליל שבת עבור שאר קרבות. וכ"פ כל גדולי הוראה, בין בליל הווסת, ובין שאינם משמשים מטעמים שונים. וכן אמר רח"ק בשם אגרת מהחזו"א. והכי קיי"ל, בכל מקרה מלבד אבלות, ומלבד כשיש חשש הוצאת ז"ל.

טבילה בליל שבת

(לט) טבילה בזמנה בליל שבת, כו"ע מודים שמותר [ולענין חמין ע' לקמיה מש"כ בנושא של ביהש"מ ש, ומש"כ באו"ח סי' שכ"ו בס"ד מרובה]. ואע"פ שיש טעמים להחמיר, כדמבואר לקמיה, מ"מ טבילה בזמנה היא כ"כ חשובה, מהטעמים שנתבאר למעלה. ולכן, אפ' אם אינו נוח לאשה לטבול בליל שבת, תתאמץ לעשות כן, כי רואים כאן חשיבות הענין. וכ"ז מלבד ענין הסגולי בטבילה בליל שבת.

(מ) טבילה בזמנה בליל שבת ובעלה לא בעיר, ודאי אינה רשאית לטבול.

(מא) ואם בעלה חוזרת במוצ"ש, ואם תמתין לטבול אז תהיה לחוצה, ומהומה לביתה, שבשאר הלילות הקלנו לה לטבול אע"פ שבעלה לא כאן, ע"י תינוק וסכין; האם נקל גם בליל שבת.

(מב) והתשובה היא לא, בין מצד איסור ומנהג רחיצה בשבת, ובין מצד הכנה.

(מג) אלא, שאם אומרת שבלתי אפשרי לטבול במוצ"ש, יש מקום להקל מצד הכנה, ע"פ המהרש"ג ב' נ"ה שהבאנו בהלכות הכנה. אך, הבאנו מ"ב ושאר פוסקים דמבואר דלא כמהרש"ג.

(מד) ובהל' שבת הבאנו אהל שרה' שכ' הגרי"י נויבירט זצ"ל בשם רש"ז שיש להקל לטבול בליל שבת, אם במוצ"ש תהיה מהומה לביתה.

(מה) וקשה לי להקל בזה, כי לכאו' זה הכנה גמורה. וע' מש"כ בהל' שבת בנושא הכנה שהבאנו צד להקל משום שיש לה כבר תועלת עכשיו בשבת, שיכולה ללכת לבית החיים, שהרי היתה אסורה עד שתטבול, וא"כ אינו הכנה עבור מוצ"ש, אלא יש כבר תועלת מעכשיו.

¹ א' ג' כ"ט.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

- (מו) אמנם, אין נראה לי להקל בזה, כי איך נגיד שיש תועלת כבר עכשיו כשאינה יודעת שהיתה אסורה עד עכשיו, ואפ' אי כן ידעה, מ"מ לא אסיק אדעתא כשהיא טובלת שיש מעלה כזו, א"כ איך נגיד שאין על פעולה זו מעשה של הכנה. ועוד, אין לה שום צד שבעולם ללכת לבית החיים בשב"ק.
- (מז) ואם היא יודעת שהחמרנו לנדה לגעת/לשים אצבעות תוך הכותל בזמן שהיא נדה, והיא רוצה לטבול בליל שבת, וללכת להכותל בשבת ולגעת/לתחוב אצבעותיה, אה"נ הייתי מיקל, אבל בלא"ה, אינני יכול להקל בזה.
- (מח) [א.ה. שוחחתי עם אאמו"ר שליט"א, ולדידיה היה מקום להקל לכל נדה לטבול משום שמותרת עכשיו בבית החיים].
- (מט) הרמ"א מביא יש מחמירים שלא לטבול בליל שבת כשהיתה יכולה לטבול מקודם, ולא טבלה, כגון אחרי לידה, או שבעלה מחוץ לעיר. ואח"כ מביא מקילים, ושאינן להחמיר במקום שלא נהגו להחמיר.
- (נ) והטעם של המחמירים שלא לטבול בליל שבת, כ' הט"ז בשם תרוה"ד כי אנן נוהגין שלא לרחוץ בצונן כלל, א"כ שוב אין נראה כמיקר, וא"כ יש נראה כמתקן. [כי הגמ' ביצה י"ח אסר לטבול כלי בשבת משום נראה כמתקן, ופריך א"כ ה"ה אדם נמי, ותי' נראה כמיקר, דמדינא רחיצה אסור רק בחמין ולא בצונן].
- (נא) המג"א בסי' שכ"ו כ' משום המנהג גופא שלא לרחוץ בצונן בשבת, לא נהגו בטבילה בזמנה, אבל בלא"ה המנהג להחמיר.
- (נב) ועל הט"ז קשה, הא טעמו הוא טענה אלימתא, וא"כ איך יתכן מקילין בזה, ועוד, איך מתירין טבילה בזמנה, הא נראה כמתקן.
- (נג) ואולי יש מקום ליישב ע"פ הנוד"ב שהבאנו בהלכות רחיצה סי' שכ"ו, דס"ל הגמ' הנ"ל שמדמה טבילת בנ"א לטבילת כלים, אין הכוונה להתיר הטבילה משום שבאמת נראה כמיקר, אלא כוונת הגמ' מכיון שרחיצת בנ"א נראה כמיקר, לא גזרו לאסור הטבילה בכלל. ולכן, אפ' באופן שאין להתיר משום נראה כמיקר, עדיין מותרת משום שלא גזרו בכלל.
- (נד) ואם ננקוט כהנוד"ב, טעם הט"ז בשם תרוה"ד אינהו טעם באמת, אלא הסבר ו'ריח' להמנהג שלא לטבול. וע"ע מש"כ בסי' שכ"ו, וע"ע ביה"ל סי' שכ"ג, דאינו מבואר כהנוד"ב. [א.ה. וא"כ קשה, איך מיושב טענת הט"ז, לדידן, ולטבילה בזמנה?]
- (נה) כשטבלה, וצריכה לחזור ולטבול לענין שאינו מעכב מדינא [ש"ך יש לו ציור של חציצה, וערוה"ש יש לו ציור שראתה בהמה טמאה], חוזרת וטובלת, כי אין כאן מחזי כמתקן, כי בעצם היא מתוקנת כבר. והש"ך מתיר בנוסח של ממנ"פ. והנפק"מ יהיה כשהוא מים חמין, שלא נתיר לה לחזור אלא לדבר שמעכב מדינא.
- (נו) עכ"פ, יש מנהג שלא לטבול בליל שבת כשהיתה יכולה לטבול מקודם. ומצינו ד' דעות בהאי דינא. הב"ח ס"ל שמנהג אשכנזים לא לטבול בליל שבת כ"ז שזמן טבילתה היתה בליל ה', אפ' נאנסה. שיטת הב"י, שטובלת בליל שבת, אפ' אם ליל ה' לא טבלה במזיד גמור.
- (נז) רמ"א בשם תרוה"ד אם היה אונס בליל ה', טובלת בליל שבת, אבל אם לא נאנסה, אינה יכולה לטבול בליל שבת. וכך נקט הט"ז. שיטת הסד"ט, שרק אם לא טבלה בליל ה' במזיד

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

אינה טובלת בליל שבת, אבל כל שאינה מזיד, אע"פ שלא הגיעה לדרגה של אונס, טובלת.

(נח) השבה"ל פ' כסד"ט, להחמיר כשהזידה. אמנם, שאר הפוסקים – מסק' הרמ"א והש"ך, חכמ"א ערוה"ש ועוד – משמע להקל בכל גווני, אפ' נאנסה, מדלא חילקו במזיד או לא מזיד. ולמעשה, כמעט ואין ציור שאכן שבה"ל ושאר הפוסקים יחלקו.

(נט) עכ"פ, הכי קיי"ל, להקל לה לטבול בליל שבת אפ' אם פשעה ולא טבלה בליל ה'.

(ס) אלא, שג' עמודי עולם החמירו בזה, הלא המה, המ"ב בסי' שכ"ו סקכ"ד החמיר שלא לטבול שלא בזמנה, ובשעה"צ ציין לתרוה"ד הזה, ולא חש אפ' לפרט לנו להתיר כשנאנסה. וכן ר' אלישיב החמיר בתרוה"ד, וכן הקיצשו"ע בלחו"ש"פ.

(סא) ולדינא, כל מורי הוראה מקילין בזה, אבל דעו שג' עמודי עולם החמירו בזה, ולכן נאריך לקמיה לדון בציורים שונים, מתי היא בגדר של נאנסה, ומתי היא פחות מזה, ואז ג' אלו יחמירו, והמורי הוראה יקילו.

(סב) התרוה"ד איירי באשה אחרי לידה שלא מצאה מרחץ שהמים חמים קרוב לביתה, רק בליל שבת. ובזה ס"ל שאינה אונס, ואינה טובלת בליל שבת.

(סג) ואם בעלה לא היה בעיר בליל ה', בזה התרוה"ד ס"ל שהיא אנוסה, וא"כ יכולה לטבול בליל שבת.

(סד) **אם בליל ה' יש לה חתונה של קרובה, ואינה יכולה לטבול משום רבוי בוש, חוסר צניעות** – הלכה למעשה נקל לה לטבול בליל שבת כשלא טבלה בזמנה – אבל להחמירים, יל"ע האם זה אונס. השבה"ל מביא מהר"י אסאד שזה נחשבת כאונס. מאידך, החו"ש"ס"ל שאי"ז אונס. וכ"כ בשם ר' אלישיב בספר אוצרות הטהרה שנביא לקמיה.

(סה) ויל"ע ע"פ שבה"ל וחו"ש, איך למדו הציור של התרוה"ד של המרחץ, ואיך ובמה היא שונה מזו.

(סו) **אם המקווה היה קר בליל ה', אך בליל שבת היה חם, כי חיממו עבור רוחצים בע"ש, ולא היה שום מקווה אחר, המהרש"ג מיקל בזה, אפ' לדעת המחמירים, ולא מצאתי מי שיחמיר בזה.** כלומר, כו"ע ס"ל דמקווה צוננת נקראת אונס.

(סז) מי שהיתה יכולה להפסיק ביום ה', ולא הפסיקה משום איזה אונס/שוגג/פשיעה, והפסיקה ביום ו', האם רשאית לטבול בליל שבת, לדעת המחמירים, כי למעשה לא היתה לה אפשרות לטבול בלילה הקודם, או"ד אמרי' שהיא גרמה זאת לעצמה, וצריכים לדון אם היא אונס או שוגג או פשיעה.

(סח) הפ"ת סק"ג וד' בשם נוד"ב קל"א מיקל אם היה טעות; משמע פשעה לא. כלומר מודה למחמירים, וגם, ס"ל דמסתכלין שבוע אחורה, ולא רק על אתמול.

(סט) מאידך, האבנ"ז רמ"ז חולק ע"ז, דלא אכפת לן מה קרה לפני שבוע, סוף סוף הא שאינה יכולה לטבול מאתמול היינו משום שלא נגמרו הז' נקיים, והיא עכשיו אנוסה ע"ז.

^ח היום שלמדנו את זה, יום כ"ח תמוז, יום היארצייט של ר' אלישיב ושל הקיצשו"ע!!
^ט ה' י'.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

- (ע) ובספר אוצרות הטהרה' מביא בשם ר' אלישיב שהחמיר מלטבול בליל שבת אם לא היה אונס, להחמיר כששכחה להפסיק, כהנוד"ב, ואולי אף יותר חמיר מהכ"י.
- (עא) עפי"ז, אם הפסיקה בטהרה ביום ה', ויצא מראה בצבע חום, והחמירה על עצמה לא לסמוך ע"ז, ולמחרת ביום ו' הפסיקה שוב והיה נקי, לדעת ר' אלישיב הנ"ל אינה רשאית לטבול, כי אי"ז אונס! וכ"כ בספר טהרת ישראל, דהמחמירים על חום הוא חומרא דאתי לידי קולא, ע"י שיטבלו בליל שבת שלא כדת.
- (עב) ובאמת, מי שרוצה חומרא ע"ג חומרא ע"ג חומרא, גם במוצ"ש אין לה לטבול, כי עי"ז מרחיק החפיפה מהטבילה, שהרמ"א הביא מחמירים ע"ז.
- (עג) ועל חומרא אחרונה זו, הפ"ת סק"ח מבואר דלעולם מורין להקל בשאלה זו, ושאי"צ להחמיר בזה. ולכן תמהני על האורחות טהרה שהחמיר בזה.
- (עד) ומי שאוהב חומרות ולא ישבע חומרות, אם זכה שציור כנ"ל קרה בזמן שת"ב הוא ביום ראשון, לא תטבול גם בליל א' כי ג"ז מרחיק החפיפה מהטבילה, אלא תטבול ביום ב'.
- (עה) היכא שבסי' הקודם הקלנו לה להפסיק אחרי ד' ואי"צ ה', והפסיקה רק אחרי ה', הפ"ת החמיר שאין לה לטבול בליל שבת, אך האבנ"ז הנ"ל יקל, כי ה' פשיעה' היתה לפני שבו. להמחמירים, כשטבלה בליל שבת שלא כדת, האם מותרת בשבת משום מעשה שבת או לא. הפ"ת סק"ה וגליון מהרש"א ועוד דנו בזה, ומסק' הסד"ט להקל כי הוא רק מתורת חומרא.
- (עז) ואין להקשות, הא באו"ח סי' שי"ח הקלנו מעשה שבת בדיעבד היכא שהוא ספק פלוגתא, וכ"ש הכא, די"ל דכאן כו"ע מודי שאינו מדינא, אלא הוא הנהגה של חומרא, והפ"ת וגליון מהרש"א ס"ל דמנהג זו היה להתייחס לטבילה זו כאיסור גמור, וא"כ א"א להקשות ממעשה שבת.
- (עח) הארכנו בזה לכבוד דעת המחמירים, אבל למעשה כמש"כ למעלה, לעולם האשה טובלת בליל שבת כשבעלה בעיר.
- (עט) בכולא סוגיין, הבית הלל כ' דיו"ט שווה לשבת, אך החכמ"א מביא סד"ט להקל ביו"ט. ואין לי הבנה מדוע יו"ט יהיה קיל טפי, אם לא שהוא ענין התלוי במנהג, וביו"ט לא נהגו.

--- סעי' ג' – טבילה ביום ---

אסורה לטבול ביום ז'; ואפילו אם ממתנת מלטבול עד יום ח' או ט' אינה יכולה לטבול ביום משום סרך בתה. (פי' דבוק הבת וקורבתה לעשות כמעשה האם שתטבול ביום כמוה ולא תבחין שאמה לאחר שבעה טבלה ולא בשביעי עצמו). הגה: והכלות הטובלות קודם החופה יכולות לטבול ביום דהא לא באין אצל החתן עד הלילה, אבל אחר החופה דינן כשאר נשים (מהרי"ל).

יום ז' ויום ח'

- (א) הטבילה ביום ז', מה"ת לנדה לא מהני, כי רק אחרי הז' ימים יכולה לטבול. ובזבה, דאז יש דין לספור ז' נקיים, מה"ת יכולה לטבול כבר ביום השביעי, כי אמרי' מקצת היום

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

ככולו. אלא, שאם תראה דם ביום ז', יסתור כל הז' למפרע. נמצא, ודאי אסור לשמש באותו זמן, מחשש שמא יבעול אשה נדה.

(ב) וחומרא דר' זירא אומרת שנשים שלנו אינם נידות אלא זבות, ולכן מן הדין הוי לן להתירם לטבול ביום ז', ולאסור התשמיש, אלא שגזרו ואסרו לטבול שמא תשמש ותראה ותסתור.

(ג) ואחר חומרא זו של ר' זירא, ואחר שאסרו לטבול שמא תשמש שמא תראה ותסתור, הוסיפו וגזרו לטבול אפ' ביום ח' וט' ואילך, גזירה משום סרך בתה^א, שאינה יודעת להבחין אם היה יום ז' או ח', ותבא לטבול בעצמה ביום ז', ושמא תשמש ושמא תראה וכו'.

(ד) ורואים, עד כמה חששו וגזרו באיסור נדה. ורואים, שהאיסור לטבול ביום ז' והאיסור של יום ח' ואילך, הם ב' דינים שונים לחלוטין.

(ה) אשה שלא נטמאה מחמת ראייה רגילה, אלא מחמת כתם או דם חימוד או בתולים או טוהר, האם נוכל להקל עבורה לטבול ביום, בין לענין יום ז' בין לענין יום ח', כי הלא אצלה לא שייך שמא תשמש ותראה ותסתור ויהיה ביאת נדה מה"ת.

(ו) הטוב טעם ודעת, ודע"ת, וחת"ס, ועוד^ב, כולם לא חילקו בכך ואמרו לא פלוג, ואסרו אף לטבול ביהשמ"ש. ומכיון שבעיניהם לא היה אפ' צירוף, גם בעינינו אינו כן.

(ז) מי שאין לו בת, הש"ך סק"ח כ' לא פלוג, והכי קיי"ל. ודע, הגרש"ק באלף לך שלמה רל"א מיקל בזה. וזה צירוף רק היכא שבלא"ה מותר.

(ח) בסוגיין שי' ר"ת מיקל לטבול ביום אם היא חוזרת לביתה רק בלילה. ונרחיב על דעה זו לקמיה. ויש דיון אם ר"ת קאי על טבילה ביום ז', ואעפ"כ מותר אם היא חוזרת רק בלילה [כי ליכא למיחש שמא תשמש ותראה ותסתור], או"ד רק לענין יום ח' קאמר [ומשום סרך בתה אינו חושש, כי גם אם היא עושה כן ביום ז', לא תשמש ותסתור].

(ט) **בכל התורה כולה**, לילה הוא עד עלות השחר, ולכתחילה מצוות היום עושים מנץ, ובדיעבד מעלות. ושאלתן, אשה שבליל טבילה נחתה מטיסה, והיא יכולה להגיע להמקווה לטבול אחרי עלות לפני הנץ, האם מותרת לה לטבול, או"ד אמרי' יום הוא, וצריכה להמתין עד הערב.

(י) מסברא היינו מחמירים בזה, כי כבר הקדמנו לומר דמדינא יום הוא.

(יא) והנטעי גבריאל מיקל היכא שיצאה מביתה לפני עלות, דשוב ליכא למיחש לסרך בתה, וסומך עצמו על פוסקים שמקילין לטבול עד הנץ. ולא חש לגלות לנו מי הם אלו הפוסקים.

(יב) ובק"ק גייטסהעד, שבימות הקיץ עלות השחר הוא כבר בסביבת 1 בבוקר, נוהגין להתיר לטבול על ה'עלות' הכי מאוחר, וסומכין על העלות של בעל חשב האפוד, שהוא 72 דק' לפני נץ.

^א מכאן יסוד גדול בחינוך, דיש רושם יותר גדול על הילדים ע"י מה שרואים, ממה שאנו אומרים ומלמדים אותם בפירוש, אפ' אם מלמדים אותם מה הם ראו באמת. וגם, הילדים יודעים ה-כ-ל.

^ב פרדס רימונים מיקל יום ח' כשנטמאה מכתם.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

(יג) הערוה"ש מחדש חידוש נורא, דהואיל והטעם שלא לטבול ביום ז' הוא שמא תשמש, היכא שבעלה אינו בעיר, בשעה"ד יכול להקל. וזה דעה מחודשת מאוד, ולכאן הוא צירוף לצירור שבלא"ה נקל, אבל לא יותר מזה.

(יד) טבילה ביום ז' היכא שהוא ע"ש והיא כבר קיבלה שבת, והיה קבלת ציבור, הפ"ת בשם חינוך בית יהודה, והערוה"ש החמירו בזה. אמנם, בשו"ת חוט השני סי' נ"ו [קדמון] מביא מנהג כזה בק"ק פראג.

(טו) וזה נוגע בק"ק קובנה אם המקוה רחוק מאוד ממקום מגוריהם, והיא נסיעה ברכב או שלא לטבול בכלל, לבעלי תשובה, היה מקום לדון להקל כזה. והשאלה רק מה עדיף טפי, לעשות כן, או סתם להתיר טבילה ביום ז' [על סמך מה? ביטולה זהו קיומה].

(טז) ומצד אמירה לעכו"ם, קיי"ל דמותר כשקבלה מוקדם, ואפ' ביהש"מ"ש מותר. ויל"ע מצד נסיעה ברכב כשהיא כבר קיבלה. ומצד תחומין יש להקל, משום דתחומין אינו קונה אלא ביהש"מ"ש.

(יז) טבילה בערב, ואח"כ מצאו חציצה, מהו לטבול ביום ח'. הש"ך דן בזה, סד"ט סק"י מיקל, וחכמ"א"י מיקל בדוחק קצת, והכי קיי"ל. [להסתיר? מותרים בתשמיש? ע' לקמיה בס"ד].

(יח) אשה שאומרת שאינה מסכימה לטבול בערב, רק מוכנה לטבול ביום או לא לטבול כלל, מה דינה. ואין לה טעם 'ממשי' לא לטבול בערב, ושאר נשים בציור שלה היו טובלות, אלא זה שיגעון פרטי. הנצי"ב" עוסק בציור כזה, וכ' דהוא דומה לחולה שהרופא הורה לחתוך יד, ושהחולה יכול לבחור איזה יד לחתוך, שוודאי יבחר היד היותר קלוש; ה"ה בזה, עלינו לבחור העבירה היותר קטנה. וקשה מאוד להקל בזה, מחשש תקלה, ומי אנן שנשקול עבירות זו לעומת זו.

(יט) וכ"ז מצד המורה, אבל האשה עצמה ודאי תטבול ביום ועדיף מלא לטבול בכלל, אלא שעתידה ליתן את הדין על הלכה זו.

(כ) כל ההלכות השנויות כאן, היינו כשאשה טובל לנידוטה. אבל אשה שטובלת בחודש התשיעי להריון, או בערב יוה"כ, מותרת לטבול ביום, ואי"צ חפיפה או אשה לעמוד על טבילתה, ואם זה מנהג אמיתי שלה, וא"א לדחות, יש מקום להקל לטבול גם בתשעת הימים.

(כא) ואם היא טמאה משום נדה, יכולה לטבול לכה"פ עבור זה. ויתכן שזה דווקא אחר שעברו ז' ימים של נדה מה"ת.

טבילה בביהש"מ"ש

(כב) לפני שנאריך בענין טבילה בביהש"מ"ש, נבאר תחילה מה נקרא ביהש"מ"ש לענין זה. והנה, כל מה שהוא עצמו מחזיק בביהש"מ"ש לענין איסורי דרבנן, יכולה לטבול אח"כ לכתחילה. ובשעה"ד, נקל לטבול אחרי 13.5 דק' למי שאינו חש לר"ת.

(כג) ומי שחושש לר"ת רק לענין דאורייתות, כאן יכול להקל כיון שהוא דרבנן.

(כד) ומי שמחמיר כר"ת אפ' לענין דרבנן, שבה"ל ד' ק"ז היקל אם הוא שומר ר"ת רק לחומרא ולא לקולא.

^י קי"ח ז'.
^י ב' מ"ג ומ"ד.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

- (כה) ומי ששומר ר"ת לא רק לחומרא, אלא מדינא, בזה אולי נוכל לצרף שיטת ר"ת שחוזרת רק בערב, ונעשה 'ממה נפשך' שלר"ת שרי [למרות שאינו ממנ"פ אמיתי]. וזה דלא כהדברי יציב ק"ז שהחמיר הרבה בענין זו שמא תבא לטבול ביום.
- (כו) ולמעשה, כ"ז בשעה"ד, אבל בלא"ה מי ששומר כר"ת, תטבול רק לאחר ר"ת.
- (כז) כ' הגר"ע בספרו טהרת הבית כ' דהואיל ואיסור שלנו הוא גזירה ואיסור מדרבנן, נוכל להקל בשעה"ד לטבול ביהשם"ש, דלענין זה ננקוט שביהשם"ש לילה הוא. ומביא ראיה לדבריו דלענין איסורי דרבנן נחשיב ביהשם"ש כלילה, מהא דאם ספר ספירת העומר בביהשם"ש יצא בדיעבד.
- (כח) ובאמת, יש נשים ספרדיות שמקפידות לטבול בליל שבת ביהשם"ש, שלא להיכנס לשאלות של רחיצה בחמין בשבת.
- (כט) אמנם, כד נעיין בגדולי האחרונים, נראה ברור שאין להקל כזה בכלל. וההבנה בזה, דכל הגזירות מבוססות על החשש שמא תשמש ותראה ותסתור, ואם היא תשמש בביהשם"ש, ותראה תכף ותסתור, יהיה ספק דאורייתא אם נטמאה למפרע או לא, א"כ שפיר נגזור אטו ספק דאורייתא. משא"כ הא דספירת העומר, אינו גזירה אטו ספק איסור דאורייתא.
- (ל) הראיה הראשון הוא מהחכם צבי מובא בפ"ת סק"ב, שהגר"ע מביא כראיה לדבריו, אך כשנעמיק נראה שהוא ראיה לסתור. שהרי, הח"צ שעוסק בענין טבילה בחמין בליל שבת, ודן מצד טבילה ביום ז', או טבילה בצונן, או לדחות הטבילה למוצ"ש, ושם א"א לדחות למוצ"ש, תטבול ליל שבת ביהשם"ש, ודן מצד איסור רחיצה בחמין בביהשם"ש, דאע"פ שאינו אלא שבות, מ"מ קיבלה שבת והיה קבלת ציבור. וטעמו להתיר טבילה בביהשם"ש, הוא משום שסומך על שיטת ר"ת, שהואיל ואינה חוזרת עד הלילה, נקל, וממשיך להוכיח שר"ת קאי על יום ז' ולא רק יום ח'.
- (לא) חזינן, שלהתיר ביהשם"ש משום שהוא ביהשם"ש, לא היקל הח"צ.
- (לב) ועוד, הפ"ת סקי"ג מביא חמוד"נ – שג"ז הביא הגר"ע כראיה לדבריו – שאם טבלה ביהשם"ש אי"צ לחזור ולטבול כי יש ספ"ס, אולי יום היה, ואפ' אם לא, יש שלא אסרו בדיעבד טבילה ביום לחייבה לחזור ולטבול. אלמא, מספ"ס התיר ביהשם"ש בדיעבד, ולא משום טעמו של הגר"ע.
- (לג) ועוד, הגרש"ק בספרו מי נדה מק' איך שייך שמא תשמש ותראה ותסתור, הא אסור לשמש ביום, וכי חוששין שמישהו יגרע מאחשוורוש שרק בעל כלילה. וכ"ת ת"ח, הא ת"ח יודע שאסור. ותי', אסרו טבילה משום ביהשם"ש, שמא תשמש ותראה בביהשם"ש עצמה, ויהיה ספק יום, וספק דאורייתא.
- (לד) ומביא רש"י כמותו, שכ' רש"י 'שמא תראה: מיד אח"כ' – ומדלא כ' שמא תשמש באמצע היום, ותראה אחרי כמה שעות, ע"כ מטעם הנ"ל, והחשש שמא תשמש ביהשם"ש, ותראה בעודו ביהשם"ש.
- (לה) ואם לזאת, איך יעלה על הדעת להקל לטבול ביהשם"ש, הא כל האיסור הוא אטו ביהשם"ש.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

(לו) נמצא, כמה ראיות דלא כהגר"ע, והמעייין באחרונים יראה עוד ראיות כדברינו. וא"כ, אין להקל בטבילה ביהשם"ש כלל. וחת"ס קע"ז אסר בהחלט, וכ"כ קיצשו"ע^{טו} 'עד צה"כ'.

(לז) ומשום זה נהגו כל נשי אשכנז לטבול דווקא בליל שבת אחר צה"כ, ולא חוששין לאיסור רחיצה בחמין, אלא מקפידין על טבילה בלילה. וע"ע סי' שכ"ו מש"כ ליישב איסור רחיצה.

(לח) איברא, יש משמעות מר' משה^{טז} להקל טבילה ביהשם"ש, דעוסק באשה שגרה רחוק מהמקווה, וצריך לנסוע לשם ברכב, ודן לגבי טבילה ביום ז' בע"ש, אם ואיך היא יכולה לחזור ברכב, ועד איזה שעה, ושחושש למראית העין, ושמא לא תדקדק בשקיעה, ולכן מסיק שהוא יצא מהבית לביהכ"ס, והיא תחזור הביתה לפני שקיעה, ולסמוך על ר"ת אפ' היכא שהיא בבית והוא בחוץ, ואינו חושש שמא יחזור. וגם מיקל עבורה לחזור אם יש עוד אנשים עמהם, שא"א לשמש אז. ונאריך על חידושיו של ר' משה לקמיה בס"ד.

(לט) וכל ההנחה והפשיטות של התשובה היא שאם היא תחזור אחרי שקיעה, לא היה שום שאלה, וכל הנידון הוא משום ההכרח לחזור לפני שקיעה. אלמא, לחזור הביתה אחרי שקיעה, לא חש.

(מ) ואין לומר דיש נפק"מ בין הטבילה בביהשם"ש ובין כשטבלה מבעו"י וחוזרת ביהשם"ש, כי חילוק זה אינה מחלק, ואדרבה, ה"ל להיות יותר חמור.

(מא) **מעשה שהיה**, אשה יש לה חתונת אחותה בליל טבילתה, ולא יהיה אפשרות לטבול לעוד כמה לילות. שאלתה, האם היא יכולה לטבול ביום ז' שלה, ביהשם"ש, לפני החתונה. ולהמתין לטבול עד 13.5 דק' איננה יכולה דאז היא לא תגיע לחתונה בזמן. מהו לטבול בביהשם"ש. ולסמוך על ר"ת איננה יכולה, כי בעלה צריך להסיעה מהמקווה לחתונה.

(מב) ולמעשה, ההוראה היתה להקל, אבל לא מטעם הגר"ע, אלא מטעם ר' משה, ומטעמים שיתבארו לקמיה מתי נקל בטבילה ביום, ובעוד צירופים שונים.

דינים לאשה שטבלה ביום

(מג) דעת האגור, מובא בב"י, וברמ"א סוף הסימן דכשאשה טובלת ביום עליה להסתיר הטבילה מבעלה. הב"י מק' היכי דמי, אי ביום ז', איך טבלה, ואי ביום ח' מדוע יסתור מבעלה, ה"ל להתירם לגמרי. ומסיק הב"י, דגם ביום ח' יש חובת הסתרה.

(מד) הב"ח תי', דאי טבלה ביום ח' אי"צ להסתיר, אלא ע"כ איירי ביום ז', ואיירי כשטבלה מחמת אונס. וזה המקור להקל טבילה ביום ז' באונס, ונבאר פרטיו לקמיה בס"ד.

(מה) והאי דין של האגור להסתיר, כ' בדה"ש שאינו מדינא דגמ', אלא חידושו של האגור עצמו, אבל הא דמבואר מדבריו שיש ציור להתיר טבילה ביום ז', עכ"פ כפי הבנת הב"ח, בזה ס"ל שהוא גמ', משא"כ האי דין להסתיר הוא דין חדש משלו.

(מו) ולכן, שבה"ל כשנחית להתיר לטבול ביום ז' בציורים מסויימים, מקיל בהדין להסתיר.

(מז) ובאמת, העולם לא מקפידים בדין של לסתור, ואולי משום שהוא בלתי אפשרי שהבעל לא ידע מזה.

^{טו} קס"ב ב'.
^{טז} ג' ס'.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

(מח) כשטובלת ביום ז', האם היא מברכת, או"ד חוששין שמא תראה ותסתור, ואז יהיה ברכה לבטלה [כמו שמצינו בתוס' לגבי לברך על ספירת ז' נקיים]. אבנ"ז כ' חלילה להקל לברך, כי יש חשש הנ"ל. הבדה"ש ס"ל שתברך, דהא לכה"פ מהני הטבילה לענין דאורייתא, דמה"ת לא שייך סתירה כיון שאינה זבה. וזה חידוש נורא.

(מט) שבה"ל"י ס"ל שתברך, דאע"פ שחששו לגבי איסור כרת של נדה, היינו חשש בעלמא, אבל בעיקרון יש לה חזקת טהרה. ומוסיף ר' משה"י מהא דאי"צ עוד בדיקה מדינא, ע"כ סומכין על חזקת טהרה, והחשש שמא תראה היא חשש בעלמא, משא"כ הא דספירת ז' נקיים, אין חזקה כ"כ. וע"ע טהרת הבית שמוסיף סברות מדוע תברך.

(נ) כשטובלת ביום ז', עדיין היא צריכה הבדיקות של יום ז', אפ' אם כבר טבלה. וצריכה עדיין ללבוש לבנים.

(נא) האם הם צריכים הרחקות, או"ד אמרי' באמת היא טהורה. הטהרת הבית מיקל, אך שבה"ל מחמיר. ויל"ע מה שאר קרבות, כגון כלה, שנתיר לה לקמיה לטבול ביום.

(נב) וטבילה ביום ח', ודאי נקל יותר.

שיטת ר"ת

(נג) הבאנו למעלה שר"ת מקיל לטבול ביום אם היא תחזור רק בערב. וחלק עליו אחיו הרשב"ם, מובא ברא"ש סי' ל"ו.

(נד) הש"ך סק"ו והתוה"ש למדו ר"ת להקל כשיש חשש סרך בתה אבל לא כשיש חשש שמא תראה וכו'. כלומר, רק יום ח' ולא יום ז'.

(נה) מאידך, סד"ט, חכם צבי, ערוה"ש, ור' משה, כולם למדו שר"ת מיקל אף ביום ז'.

(נו) הב"ח למד שר"ת אינו מיקל ביום אלא כשהוא סמוך לערב, אבל לא באמצע היום. מאידך, הב"י ס"ל שר"ת מיקל אפ' בתחילת היום.

(נז) החת"ס למד היתירו של ר"ת רק היכא שהיא נשארת בבית הטבילה עד הערב, אבל אינה יכולה לצאת לבית של חברה עד הערב, דמה לי בית זה מזה. ור' משה למד ר"ת להקל כ"ז שלא חוזרת הביתה. אך ר' משה חושש לחת"ס, ולכן אינו מיקל אלא כשאינם מייחדים, כגון שהם בבית עם עוד אנשים, או כשהיא בבית והוא בביהכנ"ס, דאז אינו חוזר.

(נח) והדוגמא של ר' משה, דהיכא שיש ילדים א"א לבא לידי תשמיש כיון שא"א לייחד, אינו פשוט כ"כ. וכן, אם בעלה הלך להתפלל א"א לבא לידי יחוד כיון שהוא יצא, ג"כ קשה בזמננו. אבל יסודו, להקל נגד החת"ס, ולהתירה לצאת מבית הטבילה כשא"א יחוד, הוא יסוד ברור בהבנתו של ר"ת.

(נט) ובאמת, בשואל ומשיב א' ז' ג"כ היקל היכא שיש שומר, ואין הבעל והאשה נמצאים לחוד.

י"ג קנ"ז.
י"ח ג' ס"א.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

- (ס) ומש"כ ר' משה להקל כשהוא בביהכנ"ס, ג"כ נמצא בשו"ת שרידי אש"ט, אבל מטעם אחר, משום שא"א לשמש שם. [לא הבנתי, הא אילולי ר' משה יש להקשות שיש לחשוש שיצאו וימצאו מקום שמותר לשמש].
- (סא) וכמה אנו סומכין על ר"ת? הש"ך וקיצשו"ע קס"ב ושבה"ל לא סמכו עליו בכלל, כשהוא ליל ז', וש"ך כ' דיש למחות בהמקילין [כשאין היתר של אונס].
- (סב) ובליל ח', הש"ך וחכמ"א לא הקילו, אבל לא הורו למחות בציור זה. תוה"ש ושבה"ל נחית להקל בציור זו. וכן ר' משה הנ"ל.
- (סג) ש"ך סק"ו אסר לצאת מביתה לטבול מבעו"י, משום חשש סרך בתה. ומיקל כשהמקווה הוא גם מקום חפיפה, אע"פ שהיא עצמה אינה חופפת שם. ובליל שבת, לכאו' יש להחמיר.
- (סד) החכמ"א מיקל לצאת מביתה כשמקווה מרוחק, אבל בלא"ה מחמיר. שי' שבה"ל מיקל כשהוא מקווה גדול ששייך תורים, שלא רוצה להמתין בתור ארוך [דבזה אין סרך בתה, שהיא יודעת].
- (סה) אמנם, מנהג העולם לא להקפיד בזה, אפ' כשאנו מרוחק, ואין תור, והוא ליל שבת. ואם יוצאת בביהש"מ, בסדר. ואפ' בלא"ה, צ"ל דסמכו על שיטת ר"ת לענין זה, אפ' ביום ז'.
- (סו) הרמ"א מיקל לכלה שלא נכנסה לחופה עדיין לטבול ביום, כי לא באה אצל החתן עד הלילה. כלומר, בזה הוא סומך על ר"ת. הש"ך לשיטתו, ס"ל דזה איירי ביום ח' ולא ביום ז', כי ביום ז' דעת הש"ך שנעקר הטבילה לגמרי. והסכימו עם הש"ך התוה"ש סק"ח, חת"ס קס"ט, אבנ"ז ר"נ, ועוד.
- (סז) מאידך, יש אחרונים שס"ל קיל טפי, כיון שאינה 'בת ביאה' בכלל, ורק הפקיעו הטבילה ביום ז' לאשה נשואה, ולא לכלה. כך מבואר מפנים מאירות מובא בפ"ת, חכמ"א^י וערוה"ש^{כא} וחזו"א^{כב}, להקל לכלה בשעה"ד, ולסמוך על ר"ת שאינה חוזרת עד הערב.
- (סח) וכ' הפ"ת, דאינו סגי שהחדר יחוד יהיה אחר צה"כ, אלא צריך שעצם החופה יהיה אחר צה"כ ממש. ולכן, המסדר קידושין צריך לסדר עיכובים שונים.
- (סט) מאידך, רעק"א^{כג} מיקל לערוך החופה מבעו"י, ושלא לייחד יחוד גמור עד אחר צה"כ. ובשעה"ד, כגון שהחופה אינו סמוך לערב אלא באמצע היום, יש לסמוך על רעק"א. ואולי היינו מיעצים לה לטבול רק אחר החופה.
- (ע) ואם החופה והטבילה ביום ח', בזה אי"צ להחמיר לכתחילה לדחות החופה עד צה"כ, אלא יכולים ביום, כ"פ הגרש"ק במי נדה, ודלא כנטעי גבריאל.
- (עא) ואם הטבילה והחופה לא היו יום ז' אלא ביום ח', לכאו' יכולים להקל ביחוד ובהרחקות ובשאר קרבות, ורק לאסור עצם התשמיש.

יט ב' מ"ג.
כ קט"ו י"ד.
כא ט"ו.
כב צ"ג ט'.
כג ב' ע"א.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

--- סעי' ד' – אונס ---

היכא דאיכא אונס, כגון שיראה לטבול בלילה מחמת צינה או פחד גנבים וכיוצא בו, או שסוגרין שערי העיר, יכולה לטבול בשמיני מבעוד יום; אבל בשביעי לא תטבול מבעוד יום אף על גב דאיכא אונס.

בגדר של אונס

- (א) בגמ' יש כמה דוגמאות של אונסים, כגון אריות במתא דרב אידי, וגנבים במתא של ר' אחא בר יעקב, וצינה, ושסגרו השערים; ומפני כך התירו לטבול ביום שמיני, וכ"פ שו"ע.
- (ב) וכ' פ"ת בשם חמוד"ג, דרק אונס כה"ג הקילו, דהיינו אונס לכל הנשים שבעיר, משא"כ אונס לאשה פרטי, בזה אין קולא של אונס.
- (ג) מאידך, הרמ"א בתשו' סי' י"ט איירי באשה שאם תטבול בלילה יהיה פרסום גדול לטבילתה, והרבה אנשים ידעו מזה, ויהיה חסרון צניעות, והרבה בושה, ומוכיח הרמ"א להקל לטבול ביום ח', מא' מהציורים בגמ', לפי א' מהפירושים, שלא אמרו שעל הנשים ללכת עם אבוקות בידיהם.
- (ד) כלומר, הרמ"א הוכיח מהגמ' של אונס כללי להקל בציור של אונס פרטי; אלמא לא ס"ל כחמוד"ג. וכן מבואר ברמב"ם להקל לאשה חולה לטבול ביום כשאי אפשר לה בלילה. וכן היקל החכמ"א י"ד ורב פועלים.
- (ה) אך כ' דברי מלכיאלי, דאה"נ מותר באונס פרטי, היינו רק סוג אונס שאילו שאר נשים גם להם היה אונס כזה היו דוחים הטבילה, משא"כ אם שאר נשים היו מתגברות וטובלות, אינו בגדר אונס פרטי, אלא סתם 'פינוק' בעלמא. ובכך יישב סוגיין עם הנצי"ב שהבאנו למעלה, דאם רק היא מקפדת, אינו אונס, משא"כ אונס שגם שאר נשים היו מחשיבים את זה כאונס.
- (ו) ועוד, כל ציורים הנ"ל שהקלנו, היינו רק כשהאונס מתמשך כמה לילות, אבל היכא שהוא אונס של לילה א', בזה אין היתר לטבול ביום שמיני, אלא מורים להמתין עד לילה הבאה. הגע בעצמך, כל היכא שאשה טסה בליל טבילה, וכי אמרי' לה לטבול מחר בבוקר? אלא אמרי' לה להמתין עד הערב.
- (ז) והתשו' הרמ"א איירי כשכל לילה יהיה בעיה מצד פרסום ובושה, והאחרונים [חת"ס חכמ"א ועוד] דיברו על חג הגויים בחודש דצמבר, שהסכנה לטבול בלילה היה מתמשך כמה לילות, כמנהג השיכורים, ולא היה אונס לילה א' לחוד.
- (ח) והכי קיי"ל, כגון, שיש מחאות והפגנות ע"י נוכרים לכמה ימים, ויש חשש סכנה, או סגר אמיתי מחמת איזה נגיף, נתיר לנשים לטבול ביום. אבל לא כשהיא היתה חולה לילה אחת, או שהיה בושה מחמת חתונה וכדו'. אלא שקשה על הרמב"ם שהיקל בחולה, ולא פירט דאיירי בחולי מתמשך, שגם למחרת בלילה לא תהיה יכולה לטבול.
- (ט) ע"כ דיברנו על אונס להתיר לטבול ביום ח'. ואונס להתיר טבילה בליל ז', הבאנו כמה פוסקים שסמכו על ר"ת אפ' ביום ז', כמו הב"ח ור' משה. ובאמת, הב"ח מיקל אפ' בלי ר"ת, רק אונס גדול שמתמשך כמה ימים, שאם לא נתיר לה לטבול ביום ז' לא יהיה אפשרות לטבול לכמה ימים, שמותרת לה לטבול ביום.

י"ד קי"ג ג'.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

(י) ושבה"ל^{כה} איירי בציור שהזוג הולכים בספינה לכמה שבועות ביום הז', ואם לא נתיר לה לטבול ביום, היא לא תטבול לכמה שבועות, ומביא שהחזו"א החמיר ואסר לה לטבול ביום. אך מסק' השבה"ל היה לצדד להקל, ובפרט אם מקפידים לא לראות א' את השני^{כז}. וכ"כ חת"ס יו"ד ר"ב, דחוי של כמה ימים, ובאקראי, ושלא תהיה לפני בעלה^{כח}.

(יא) כשיש ר"ת, שחוזרת רק בערב, ביום ז', ואונס, פ"ת בשם סד"ט מיקל.

(יב) מעשה שהיה, אשה שבעלה ל"ע היה כלוא בכלא, ומותרת לה לילה א' בחודש יחד עם בעלה, וצריכה להיכנס בשעה 6 בערב, ולצאת 6 בבוקר, אלא שהוא קיץ, והוא ליל טבילתה.

(יג) זה טבילה ביום ז', שעה"ד נורא, ואין ר"ת כי היא נמצאת עם בעלה לפני ערב. לכאן יש רק הב"ח להקל ביום ז' באונס, ושעה"ד נורא. ועליה להסתיר הטבילה מבעלה, ותיזהר שלא תשקר, ושלא תהיה שוויה אנפשה, ושתהיה לה אמתלא טובה, ע"פ רב.

(יד) אשה שנכנסת לניתוח, ושיהיה לה תפירות באותו מקום לכמה שבועות, וצריכה להיות כבי"ח בלילה לפני הניתוח, שהוא ליל טבילתה. אם היא לא תטבול ביום, היא לא תטבול לפחות ג' שבועות. ורוצים לטבול עבור הרחקות, ועבור שאר קרבות.

(טו) אין כאן ר"ת, אך יש ר"ת של ר' משה, שנמצאים תמיד עם שאר אנשים, והיא אינה יכולה לבעול בכלל מחמת הבעיות הרפואיות של לה, והיא שעה"ד גדול, נתיר לה לטבול מבעו"י.

(טז) בזמן שקורונה היה קיים, זוג טסו יחד למדינה שבו הצריכו לשהות בבידוד משך שבועיים. וליל טבילה שלה היתה ליל הטיסה, האם נקל לה לטבול לפני הטיסה, כדי שלא ישהו באיסורם משך שבועיים, לשווא. לכאן נוכל להקל ע"פ ב"ח הנ"ל, ויש ר"ת של ר' משה כיון שאינם לחוד עד הערב, ושעה"ד גדול וכנ"ל.

(יז) פ"ת מביא חת"ס שמיעץ לכל היכא שנקל לה לטבול ביום ז', והיא יודעת את זה מתחילה, תפסיק ביום ד' לראייתה, ולהתחיל למנות מיום ה', וגם להפסיק ביום ה' שוב, ולהתחיל עוד הפעם למנות מיום ו', ואז כשטובלת ביום ז', מאוד יתכן שהוא גם יום ח'.

(יח) הדברי יציב לא ניחא ליה בהאי עצה, כי חושש שיבואו להקל להפסיק ביום ד'. אך העיקר כחת"ס, וכ"כ ר' משה.

(יט) ע"כ הלכה, מלבד הקושי לסדר שיפתחו המקווה בשעות היום.

--- סעי' ה' – עברה וטבלה ---

אם עברה וטבלה בח' ביום בלא אונס, אפילו הכי עלתה לה טבילה; וכן אם עברה וטבלה בז' ביום, עלתה לה טבילה. הגה: ומכל מקום לא תשמש אפילו בשמיני עד הלילה, ותסתיר טבילתה מבעלה עד הלילה (ב"י בשם האגור).

^{כה} ג' ק"ע.

^{כז} ק', הא זה ר"ת לכמה דעות, וזה לחוד סגי, ואי"צ שעה"ד כ"כ כמו זה.
^{כח} קשה כהערה הקודמת.

סימן קצ"ז – שלא תטבול האשה ביום

עלתה לה טבילה או לא

- (א) השו"ע פ' כדעת הרמב"ן, אך הש"ך וחכמ"א ופ"ת חששו לדעת הראב"ד, שטובלת שוב כשטבלה ביום ז' שלא כדת. אך אינה מברכת.
- (ב) ואם היה ביהשמ"ש בין יום ז' לליל ח', החמוד"נ היקל שאי"צ לחזור ולטבול.
- (ג) כשחוזרת לטבול משום קנס זה, האם טובלת אף בחמין בליל שבת? הלחם ושמלה ס"ל שכן.
- (ד) לכאו', אם טבלה ביום ז' שלא כדין, ורק חזרה לביתה בערב, לכאו' יש לסמוך על ר"ת, ולא לחזור ולטבול. וכן, אם לא היו לבד, אולי נסמוך על ר"ת של ר' משה, שלא לקנוס אותה. וע"ע בזה.
- (ה) ענין סתירת הטבילה מבעלה, אינני יודע איך עושים את זה, ולמעשה, כמקילים לטבול ביום, לא מקפידין על זה.
- (ו) ע"פ סוגיין, יל"ע באשה שמפחדת לטבול במקווה בשעה שיש עוד נשים, משום חשש קורונה, וגם מפחדת לטבול אחרי כולם משום חיידקים, מהו לטבול ביום, האם זה דומה להנצי"ב, או דומה לאונס שנקל בה. ע"ע בזה.